

Honoris CAUSA

Universitat de Lleida

Jordi Pujol i Soley

HONORIS CAUSA

INVESTIDURA COM A DOCTOR
HONORIS CAUSA DEL SENYOR

JORDI PUJOL I SOLEY

Universitat de Lleida

Recull de les intervencions i lliçons pronunciades en l'acte d'investidura com a doctor *Honoris Causa* de la Universitat de Lleida del senyor Jordi Pujol i Soley, que es va fer a l'Auditori Enric Granados el dia 19 de desembre de 2011.

© Edicions de la Universitat de Lleida, 2012

Disseny i maquetació: cat & cas / Edicions i Publicacions de la UdL

Fotografia de portada: Xavier Goñi. Servei de Reproducció d'Imatge de la UdL

Dipòsit Legal: L-1334-2012

Per a més informació, visiteu la web de la Universitat de Lleida.

ÍNDEX

Salutació	
Dr. Roberto Fernández Díaz	6
<i>Laudatio</i>	
Dr. Carles Enric Florensa	8
Acte de doctorat <i>Honoris Causa</i>	
Sr. Jordi Pujol i Soley	22
Discurs de cloenda	
Dr. Roberto Fernández Díaz	36

SALUTACIÓ

DR. ROBERTO FERNÁNDEZ DÍAZ

Bona tarda,

Secretària general de la Universitat de Lleida, president del Consell Social de la Universitat de Lleida, rectores i rectors d'universitats catalanes, vicerectors, vicerectors, deganes, degans, directores, directors de centre, conseller, alcalde de Lleida, president de la Diputació de Lleida, secretari general d'universitats de la Generalitat de Catalunya, delegat del Govern de la Generalitat de Catalunya a Lleida, digníssimes autoritats acadèmiques i civils, membres de la comunitat universitària, senyores i senyors.

Benvinguts, benvingudes a l'acte d'investidura del Molt Honorable Senyor Jordi Pujol com a doctor *Honoris Causa* per la Universitat de Lleida.

La importància i el valor que la universitat dóna a aquest nomenament, que és el més alt honor que aquesta institució concedeix, es posa de manifest en la solemnitat d'aquest acte, marcat per un ritual antic i d'un alt valor simbòlic.

Amb aquest doctorat, doncs, la Universitat de Lleida vol reconèixer, la contribució del Molt Honorable Senyor Jordi Pujol al naixement de la Universitat de Lleida ara fa 20 anys!

LAUDATIO

DR. CARLES ENRIC FLORENSA

Rector Magnífic, rectors magnífics de la resta d'universitats catalanes, digníssimes autoritats, professors, estudiants, personal d'administració i serveis, senyores i senyors.

Introducció

La tarda del 12 de desembre de 1991 el Parlament de Catalunya aprovà el Projecte de Llei de creació de la Universitat de Lleida. La Llei incorpora al final del seu text dues signatures: la del president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol —sense el segon cognom—, i la del llavors conseller d'Ensenyament, Josep Laporte i Salas.

Fa, doncs, exactament una setmana que s'han complert vint anys des que la sobirania popular catalana, orgànicament representada en el Parlament, va restituir a Lleida, no pas els estudis superiors, ja instal·lats des del 1968 amb els de Dret, però sí la nova institució universitària que enllaçava amb la seva predecessora, és a dir, l'Estudi General. Vint anys de vida institucional de la nostra estimada Universitat de Lleida en el seu format actual, i de les seves germanes excèntriques, la de Girona i la Rovira i Virgili, és una xifra rodona que serveix com a pretext per commemorar de manera solemne aquesta efemèride per mitjà de la concessió del doctorat *Honoris Causa* al Molt Honorable Senyor Jordi Pujol, que, des de la presidència del Govern de Catalunya, fou el veritable impulsor, vehiculador i executor, amb la complicitat de la societat i de les institucions polítiques lleidatanes, d'una decisió que, vista des del present, cal convenir que va representar, sens dubte, tot un encert. Sense la determinació del president res no hauria estat el mateix, i l'existència de la Universitat de Lleida, en el millor dels casos, s'hauria retardat innecessàriament.

Parlar del que ha suposat la Universitat de Lleida per a les nostres contrades, és a dir, per a una bona part del territori amb menys densitat geogràfica de Catalunya, és tant com

parlar d'una de les primeres organitzacions amb més influència des del punt de vista social i econòmic i, sens dubte, com la primera des del punt de vista científic i educatiu.

Doncs bé, si tal com diu la normativa universitària el títol de doctor *Honoris Causa* suposa el reconeixement més preat de la Universitat de Lleida, fonamentat en els mèrits extraordinaris o molt qualificats del candidat (exposició de motius, 2), no hi ha cap dubte que es reuneixen amb escreix en la persona de la qual en depenia, al capdavant, no només la iniciativa sinó també la decisió de la creació de la nostra universitat. Aquella normativa esmenta com a causa justificativa de la distinció, la "rellevància en l'àmbit científic, acadèmic, artístic, cultural o social": la sola decisió d'erigir la Universitat de Lleida seria ja suficient per reconèixer la contribució de Jordi Pujol a la cultura del país, però no hi ha cap dubte que la personalitat polifacètica del candidat ha incidit també, més o menys directament, en diverses de les àrees citades. La seva trajectòria, el seu compromís i la seva acció de govern foren substancialment determinants per a la reconstrucció nacional catalana. Nogensmenys, la seva aferrissada defensa de la identitat nacional, mitjançant l'acció política, sí, però també des de l'activisme social i cultural dels primers temps i, encara, gràcies als seus escrits, llibres, conferències i d'altres publicacions, abans, durant i després de la seva presidència, són elements que han de ser considerats com a aportacions importants, de vegades imprescindibles, a l'àmbit cultural i social de Catalunya. Tot plegat conforma un conglomerat de substrat cultural inconfusible que ha ajudat a bastir, juntament amb d'altres, un referent de consciència social, cultural i nacional catalana fàcilment recognoscible.

La tasca política del guardonat sempre ha anat acompanyada d'una forta expressió intel·lectual. Jordi Pujol és un conferenciant infatigable, articulista, i ha escrit diversos llibres que reflecteixen una bona part de les seves inquietuds (bàsicament estan centrats en la qüestió catalana, però d'altres tenen com a objectiu una de les seves grans vocacions: Europa i les regions europees).

No en va, la seva profunda vocació europea el portà a ser elegit l'any 1992 president de l'Assemblea de Regions d'Europa. Jordi Pujol té unes molt fortes conviccions europeïstes, fruit de les quals va crear el Patronat Català Pro Europa el 1980 o, més

recentment, l'Institut Català d'Estudis Mediterranis, dedicat a la problemàtica econòmica, política i demogràfica del Mediterrani occidental i, especialment, del Magrib. La visió geoestratègica de Jordi Pujol ha estat també un dels seus gran actius; els seus mandats s'han caracteritzat per una intensa activitat a l'estranger amb un triple objectiu: polític, cultural i econòmic. Aquesta activitat ha contribuït molt a la projecció exterior de la identitat catalana i a l'alt grau d'internacionalització de què gaudeix actualment la nostra economia.

Comptat i debatut, la vàlua de Jordi Pujol pel que fa a la seva trajectòria i compromís polític, a la seva aportació a la cultura i al progrés social de Catalunya, és fora de tot dubte. Aquesta Universitat de Lleida, que deu principalment la seva existència a l'impuls i a la decisió política de qui llavors presidia la nostra nació, es congratula a sumar a la multiplicitat de títols i condecoracions que adornen l'expresident de Catalunya, la del doctorat *Honoris Causa* per la primera universitat pública presencial de Catalunya i d'Espanya que així ho fa, i el vincula al seu claustre de professors i professores amb el màxim reconeixement acadèmic possible.

Quan el rector de la Universitat de Lleida em va confiar l'honor d'apadrinar el Molt Honorable Jordi Pujol, immediatament se'm va fer present un record que sintetitzava, en un mateix espai i moment, les dues vivències que a títol personal i des de la meua experiència professional universitària a Lleida, m'evocaven la figura del president i de com convertia en acció la premissa més important que ha guiat la seva tasca política, personal i professional, és a dir, la de construir Catalunya, la de fer país. La creació de la Universitat de Lleida i l'estudi i defensa del dret civil de Catalunya, entès com un dels elements identitaris del nostre país, eren les dues vivències reunides la tarda del 12 de desembre de 1991, quan vam conèixer, a la sala d'actes de l'Edifici del Rectorat, la notícia de l'aprovació de la Llei de creació de la Universitat de Lleida mentre es desenvolupava la sessió de tarda d'un congrés que havíem organitzat sobre les entitats associatives en el dret civil de Catalunya i que, començat a la Universitat de Barcelona a Lleida, havia d'acabar a la Universitat de Lleida.

Vaig tenir l'honor de participar en la gestió inicial de la nova universitat com a vocal de la seva Comissió Gestora juntament amb tres persones, peces bàsiques per al seu funcionament i el de la mateixa Universitat i que de ben segur estarien avui assegudes en aquest auditori, orgulloses de poder prendre part en aquest merescut reconeixement si no ens haguessin deixat massa aviat: el seu president-rector, el Dr. Víctor Siurana, i la vicepresidenta, la Dra. Maria Rúbies, en el mateix any de 1993, i el primer gerent de la Universitat de Lleida, el Sr. Virgilio Aranda, que ho va fer l'any passat. Un record per a ells.

La persona, l'activista i el polític

Complir amb la tradicional presentació de les dades biogràfiques del doctorand és del tot innecessari i fins i tot pretensions en aquest cas. Ell mateix ens ha volgut regalar ja els dos primers volums dels tres anunciats de les seves memòries, el primer autobiogràfic, i en els quals es troben totes les dades per compondre un perfil complet del personatge, al mateix temps que resulta un material imprescindible per a entendre la Catalunya del segle XX.

Potser també ho seria, d'ociós, al·legar tots els seus mèrits per a tan distingit reconeixement acadèmic, als quals, en general, ja ens hem referit. D'alguna manera, podríem economitzar l'acte proclamant solemnement que el candidat a ingressar com a doctor *Honoris Causa* en el claustre de professors de la Universitat de Lleida és ni més ni menys que Jordi Pujol i Soley.

Però seria segurament reductor preterir una l'al·lusió, forçosament breu, al temps de la resistència i de la seva lluita contra el franquisme, quan Catalunya esdevé per a ell l'autèntica vocació de la seva vida; o al temps de la Transició. És just llavors quan es forja la seva personalitat polièdrica, gairebé inabastable.

Jordi Pujol i Soley, nascut el 9 de juny de 1930 a Barcelona, casat amb Marta Ferrusola i pare de set fills, ha estat sens dubte —goso dir que continua sent—ho en aquesta dècada del segle XXI— un dels polítics més importants del segle XX, que va fer de Catalunya, ben aviat, el centre de tota la seva activitat política, però també de la personal i professional:

tota la tasca duta a terme des de la pujada al Tagamanent s'explica amb Catalunya i per Catalunya.

Construir Catalunya és i ha estat la seva passió i el programa de la seva vida des que, com ell mateix ens va referir l'any 1979 en el pròleg del llibre que porta aquest mateix títol, i ens ho recorda en les seves memòries, als 10 o 11 anys va contemplar, des de dalt del Tagamanent estant, el paisatge dessolat per la Guerra Civil i es va conjurar en la seva reconstrucció material i espiritual; en poc temps, aquella passió es va convertir en una autèntica obsessió.

Va decidir també ben aviat dotar tota la seva activitat —la cultural, la professional i, sobretot, la política— d'un fort component humanístic, com correspon a un ferm seguidor de Mounier: la primacia de tot és la persona. Jordi Pujol no és pas, doncs, un bon exemple de fer política a l'estil maquiavèlic o de manera químicament asèptica, sinó que és proverbial la seva manera de fer-la imbuïda d'ètica i valors morals. No debades ha estat influït sempre, amb més o menys intensitat segons l'època, pel fet religiós, per la fe, la fe en Déu, però també en els homes i en Catalunya, tal com relatava el 1978 en el pròleg del llibre *Des dels turons a l'altra banda del riu*. Ell no ha amagat mai una forta influència social cristiana.

Òbviament, es tracta d'una perspectiva determinada i concreta de fer país, de construir Catalunya, no pas l'única, però amb uns eixos vertebradors molt clars que van ser referendats a les urnes per la confiança dels ciutadans de Catalunya durant 23 anys i mig i 6 legislatures, encapçalant la coalició i posterior federació de Convergència Democràtica amb Unió Democràtica de Catalunya d'ençà de 1979: des del 24 d'abril de 1980 fins al 16 de desembre de 2003, reelegit cinc cops, Jordi Pujol i Solel va presidir la Generalitat de Catalunya, amb voluntat de continuïtat institucional per afegir a la legitimitat de les urnes la legitimitat històrica que li esqueia; ha estat, doncs, el president més important de Catalunya.

Les primeres passes polítiques s'inicien el 1946 durant la seva època universitària. Jordi Pujol s'integrarà en diferents grups que intenten reconstruir aquella Catalunya ideal

que la guerra i la repressió franquista havien gairebé anorreat: el Grup Torras i Bages, la Comissió Abat Oliva, el Grup Pere Figuera o la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia, des d'on impulsa un catolicisme obert i integrador.

A partir de 1954 Pujol endega una etapa d'activisme polític contra la privació de llibertats i drets que implicava la dictadura franquista, que acaba, arran dels Fets del Palau de la Música del 19 de maig de 1960, amb la seva detenció per la policia franquista i el posterior consell de guerra. En un judici sumaríssim l'imposen una condemna de set anys. Resta empresonat a Saragossa des de mitjan 1960 fins al desembre de 1962, i aprofita el seu captiveri per a posar negre sobre blanc el seu pensament de llavors en els escrits de presó amb la companyia, entre d'altres, d'una foto panoràmica de Lleida feta des de l'altra banda del riu: d'aquí el nom del volum que els va recollir. Pujol va considerar que els Fets del Palau van ser la primera victòria del catalanisme contra el franquisme.

La tasca d'activista cultural s'emmarca en la dècada dels seixanta, en què es dedica al que s'ha anomenat fer país, articulant una sèrie de plataformes que duguessin aquesta acció a la pràctica. Jordi Pujol va contribuir decididament a engegar la institució pedagògica Rosa Sensat amb la idea de crear una escola catalana, va crear l'empresa Estudis i Investigacions, SA (EISA) que pretenia crear uns estudis universitaris catalans. La figura de Jordi Pujol també està íntimament lligada a altres projectes de la societat civil, per exemple, amb la seva implicació amb el projecte de la Gran Enciclopèdia Catalana. El pensament nacionalista de Jordi Pujol es concreta en aquests anys en alguns textos bàsics com *Fer poble, fer Catalunya* (1958), incorporat, amb d'altres, en el volum intitulat *Construir Catalunya*, escrit el 1965 i editat el 1979.

Paral·lelament, preocupat per la situació econòmica de Catalunya, i per no comptar amb un instrument financer al servei de la causa catalanista, es llença a la creació d'un banc propi i a fer de banquer; amb el temps, Banca Catalana esdevindrà una peça fonamental del sistema financer a Catalunya.

Al juliol de 1973 Pujol comença a treballar per disposar d'un instrument per fer política quan es morís el general Franco. Creia que la força política que havia de representar

havia de ser el pal de paller del país, és a dir, un gran espai polític que englobés sectors liberals i gent amb mentalitat socialcristiana. Funda, el 1974, Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), que no va ser legalitzada fins al febrer de 1977, i inicia així l'etapa de "fer política".

Fet aquest breu repàs a la seva vida anterior a la presidència de la Generalitat, hom pot copsar com n'és de difícil reduir o limitar a un aspecte determinat la vocació d'un personatge tan polifacètic, disposat a influir en tots els àmbits de la vida; no és sinó el que cal exigir a un president d'un país. Però quan aquest país no té estat propi i la seva institució de govern té unes competències força migrades, com succeïa quan el 1980 es va fer càrrec de la primera presidència de la Generalitat guanyada a les urnes contra pronòstic, l'empresa d'influir resulta encara força més difícil. Tanmateix, Jordi Pujol tenia clar que res del que passés a Catalunya havia de ser indiferent a la Generalitat, mal que no tingués competències sobre aquella parcel·la de la realitat. I sobre aquesta idea es va fonamentar la necessitat que les nostres institucions fossin una clara referència per a tots els ciutadans de Catalunya. Al capdavant, la tasca de govern de Jordi Pujol ha estat decisiva per a vertebrar l'autonomia catalana, per a reforçar la consciència nacional, i s'ha convertit en una figura cabdal de la història de Catalunya i la figura més important des del restabliment de la democràcia.

Per bé que és relativament fàcil d'identificar els principals eixos rectors de l'activitat pública de Jordi Pujol, era i continua sent molt difícil abastar i seguir amb deteniment tota la producció d'un personatge inquiet per naturalesa, acostumat a influir mitjançant el seu pensament i ideari, prolífic en la reflexió i paradigma de l'acció; fins a cert punt, hauria de ser lògic associar aquests trets a un president de govern, però és a hores d'ara, quan ell mateix s'ha assignat l'adjectiu o estatus d'"enretirat" de la primera línia de l'acció política, que el seu dinamisme continua situant-lo com un dels principals referents del pensament i de l'acció política a Catalunya: només cal fer un cop d'ull al seu web i al de la fundació Centre d'Estudis Jordi Pujol, que ell mateix presideix, per tal d'adonar-se del que estic dient. No és arriscat afirmar que el lideratge que ha exercit durant tants anys continua avui vigent, si més no pel que fa al camp de l'IVA, un acrònim de les idees, dels valors i de les actituds.

Darrerament, la secular qüestió de l'encaix o de la relació lleial entre Catalunya i Espanya ha tornat a ocupar-lo de manera més intensa. L'actitud responsable i solidària de Catalunya, protagonitzada principalment per Convergència i Unió amb la seva implicació a fons en la governabilitat i l'estabilitat d'Espanya, que ha estat un dels principals objectius de la presidència de Jordi Pujol i, en general, de la seva activitat política, s'ha dut a terme amb independència del color polític del Govern de Madrid i no ha estat corresposta amb l'esperada lleialtat i reciprocitat envers el reconeixement clar i consolidat de la personalitat pròpia i diferenciada de Catalunya. Aquesta constatació ha dut Pujol a no trobar arguments per a rebatre l'apel·lació a la independència de Catalunya, de la qual cosa es dedueix que aquell encaix l'entén ja no possible pràcticament després d'haver comprovat que cap de les iniciatives o estratègies plantejades ha reeixit. L'enlluernament per un respecte efímer i per haver-nos sentit, sobretot des de la perspectiva internacional, model de referència, ha estat de seguida substituït per la crua realitat de sentir-nos instrumentalitzats i, fins i tot, menystinguts políticament, econòmicament i identitàriament, en un procés d'involució que ha conduït inexorablement a l'enfortiment de l'estat, prenent com a base una idea tradicional d'Espanya i, consegüentment, la residualització de Catalunya: l'alternativa, diu Pujol, està entre la independència i el gradual esborrament de la catalanitat i de Catalunya.

Per això, Pujol torna a liderar l'opinió, ara des del camp del pensament i de la reflexió, quan planteja que la relació de Catalunya amb el món, per bé que continuant mirant com sempre cap a Europa, i també, òbviament, cap a Espanya, passa pel dret a decidir sobre el que calgui i fins on calgui. Perquè de país n'hi ha, i aquest és el gran actiu de Catalunya per a l'objectiu del seu enfortiment intern. Aquesta és la tesi que el candidat ha estat defensant des dels inicis d'enguany sota el títol *Residuals o independents?*: *Quan es trenquen els ponts* (Ed. Pòrtic, juny de 2011), sense amagar, però, la molt gran dificultat i els riscos del projecte de la independència.

Repasada la seva trajectòria vital, vull ara fer una referència breu a dos àmbits concrets de la seva acció de govern que concerneixen directament aquest doctorat *Honoris Causa*.

La modernització i la defensa del dret civil de Catalunya

La toga (o musseta) roja amb què investirem doctor *Honoris Causa* el Molt Honorable Jordi Pujol, i que identifica les Ciències Jurídiques, em permet de no abdicar en aquest acte de la meua condició de professor de dret civil per valorar l'aposta ferma i decidida del president Pujol perquè Catalunya tingués un ordenament jurídic propi i, com a part integrant i principal, el que apareix com un dels trets identificadors de la personalitat nacional de Catalunya, és a dir, el dret civil.

S'acostuma a afirmar —fins i tot, en ocasions, a gairebé recitar— i és avui un lloc comú de trobada de diferents maneres de concebre el fet nacional català, que els trets identificadors de la personalitat nacional de Catalunya són la llengua, la cultura i el dret civil. A aquests trets, com ens ha recordat insistentment el doctorand, s'hi ha d'afegir la voluntat de ser.

El dret civil, malgrat arrossegar la càrrega de tractar-se d'un món tècnic i professionalitzat, fora de l'abast del ciutadà comú, és present a la vida dels catalans des de fa tant de temps com la llengua, de resultes de la recepció del dret romà i del dret canònic, i regeix de manera ordinària les nostres relacions particulars o privades sense necessitat d'adonar-nos-en. Heus aquí on rau la seva importància: el dret civil és el dret més comú, més íntimament vinculat a la persona i als seus afers quotidians, el més proper a la persona sense cap altra qualificació afegida.

Juntament amb la llengua, el dret civil constitueix una de les produccions culturals del poble català, un dels principals exponents de la seva identitat i, per tant, un dels punts de referència essencials a l'hora d'identificar Catalunya com a producte d'un procés històric específic. Conscient d'aquesta importància, Jordi Pujol, a través de la seva acció de govern en les successives legislatures i dels titulars del Departament de Justícia, va tenir molt clar des del començament del seu mandat que calia reconstruir Catalunya partint també des del seu dret, recuperant i modernitzant el propi patrimoni jurídic malmès per pràcticament tres-cents anys d'abandonament i de submissió a agents aliens des que el

Decret de Nova Planta, el 1716, amb la supressió dels òrgans legislatius de Catalunya, van impossibilitar la seva actualització.

La seva ferma determinació en aquest sentit va permetre que, un cop recuperades les institucions polítiques de Catalunya i d'acord amb la competència exclusiva assumida en l'Estatut d'Autonomia de 1979 sobre la legislació civil (art. 9.2), la Generalitat iniciés a partir de 1984 aquella tasca modernitzadora del dret civil de Catalunya des del text de la Compilació de 1960, de la qual es va commemorar l'any passat el cinquantè aniversari, cap a l'ambicionat Codi civil que avui és ja, en gran part, una esplèndida realitat derivada de l'exercici de la sobirania política i a l'espera de la seva futura conclusió.

La desitjada pau social en tota obra de govern no va sempre acompanyada de la pau política, i Jordi Pujol es va veure obligat, com a conseqüència de la tasca modernitzadora del nostre dret civil, a defensar-lo davant els atacs provinents del Govern d'Espanya mitjançant dos recursos d'inconstitucionalitat interposats els anys 1991 i 2003 per Felipe González i José M.ª Aznar, respectivament, contra diverses lleis civils. Sabedor aquell govern que s'atacava un dels centres neuràlgics de la nostra personalitat nacional, va facilitar la major i unànime mobilització de la societat jurídica catalana en defensa del seu dret civil. Fou tota la societat catalana, la jurídica i la no jurídica, cohesionada al voltant del lideratge del Govern, la que va reeixir en aquesta empresa, i a la qual també des de Lleida es va col·laborar decididament des de la Facultat de Dret i Economia d'aquesta universitat. Al capdavant, els recursos d'inconstitucionalitat foren retirats pels respectius presidents del Govern de l'Estat arran de la negociació reforçada pel que, potser impròpiament però expressivament, s'anomena "aritmètica parlamentària" i el paper decisiu del grup parlamentari català.

La creació de la Universitat de Lleida

Com hem dit, Jordi Pujol va concebre la reconstrucció de Catalunya des de diferents vessants. La creació de la Universitat de Lleida no respon a un gest espontani o electoral del llavors president. En el projecte de país, la universitat i la recerca havien de jugar un paper important des de bon començament. La configuració i la consolidació d'un model

universitari i de recerca propi de Catalunya van ser un dels objectius prioritaris de l'acció del successiu governs presidits per Jordi Pujol, des de 1980 fins al 2003.

La creació de noves universitats com a factor de "reequilibri territorial" ja apareix en el primer discurs d'investidura de 1980 com a president de la Generalitat, quan remarcava els eixos estratègics que presidirien la seva acció de govern durant els seus 23 anys de mandat. El "reequilibri" consistia tant a no afavorir l'excessiva concentració demogràfica a l'àrea metropolitana de Barcelona, com a executar infraestructures de comunicacions i telecomunicacions, o com a implementar, entre d'altres, serveis sanitaris, educatius i universitaris. La universitat, el mapa universitari, esdevenia així un element pràcticament estructural per a la consecució del desitjat reequilibri territorial.

La creació de la Universitat de Lleida el 12 de desembre d'ara fa vint anys va respondre a aquesta finalitat i no pas a criteris economicistes, que, amb tota probabilitat, ho haurien desaconsellat. Tal com palesa el preàmbul de la Llei de creació, la nova institució universitària s'erigeix amb vocació de continuïtat amb la seva il·lustre antecessora, l'antic Estudi General, creat per privilegi reial de Jaume II l'any 1300 a petició dels estaments municipals i desaparegut després de 417 anys d'existència en benefici de la Universitat de Cervera per decisió de Felip V després de la guerra de Successió. És aquesta continuïtat institucional la que autoritza a defensar que, més que no pas una creació de la Universitat de Lleida, hi ha hagut una restauració de la Universitat a Lleida, i és aquesta idea la que va planar al llarg dels actes de commemoració del 700 aniversari.

Sigui com vulgui, la creació de la Universitat de Lleida ha significat l'establiment al nostre territori d'un motor bàsic i molt potent en diversos sentits. Els beneficis aportats per la Universitat de Lleida sortosament són molt importants. D'entrada, fou el pressupòsit necessari per tal que els centres de les tres universitats deixessin de funcionar com a compartiments estancs i es donés unitat als estudis universitaris a Lleida. Cal destacar també que la Universitat de Lleida és una de les principals empreses de les nostres contrades en nombre de treballadors; ha fixat la majoria de la població estudiantil en el territori i n'ha atret de fora; genera coneixement i és un potent motor científic, econòmic i cultural, sense desconèixer, per últim, l'aportació urbanística que ha representat per

a la ciutat. A més, i no deixa de ser també remarcable, ha estat planter de titulars de diverses conselleries dels governs de Jordi Pujol.

Amb visió retrospectiva, l'encert de la decisió de la creació de la UdL és incontestable. L'actual Universitat de Lleida, malgrat la situació econòmica actual, que pot suposar un punt d'inflexió negatiu important si no sabem gestionar-la entre tots, presenta una realitat esplèndida al servei del progrés cultural, científic i tècnic de les comarques occidentals de Catalunya, i de manera més concreta, de la ciutat de Lleida i la seva conurbació.

Mai, doncs, el canvi d'una preposició va significar tant per a Ponent: de la Universitat a Lleida a la Universitat de Lleida.

En definitiva, la descentralització del sistema universitari català duta a terme l'any 1991 ha estat un autèntic encert des de qualsevol punt de vista, començant pel polític i acabant pel cultural i econòmic. Els costos econòmics d'aquesta decisió són els costos de la democràcia, del reequilibri territorial i de la vertebració del país i, per tant, perfectament i, fins i tot, obligatòriament assumibles per una societat moderna que vol progressar. La descentralització de la generació i transferència del coneixement és garantia de cohesió, perquè allà on s'ha instal·lat la universitat, ha estat creada o incrementada la massa crítica necessària.

Per tot plegat, són múltiples i variades les raons i les virtuts acumulades que justifiquen la tria de la figura del Molt Honorable Jordi Pujol per a ser investit doctor *Honoris Causa* per la Universitat de Lleida, tant des del punt de vista de la faceta política que, de manera consensuada, el fa reconèixer com un dels més grans polítics catalans, espanyols i europeus del segle XX, com des de la perspectiva de la seva faceta de pensador i ideòleg pel que fa a la reconstrucció nacional de Catalunya.

Tanmateix, *hic et nunc*, per damunt de tot l'anterior i fruit d'una voluntat política clari-vident, volem centrar aquelles raons principalment en la seva contribució fonamental, indiscutible i determinant per a la creació de la Universitat de Lleida, adés com un factor

essencial en la conformació del mapa universitari català i del reequilibri, vertebració i cohesió de Catalunya, adés per la creació i transferència de coneixement superior a Lleida i el seu territori.

Aquestes són, Rector Magnífic, les raons per les quals sol·licito l'atorgament del doctorat *Honoris Causa* per la Universitat de Lleida al Molt Honorable Jordi Pujol.

Moltes gràcies.

ACTE DE DOCTORAT *HONORIS CAUSA*

SR. JORDI PUJOL I SOLEY

Rector Magnífic, distingides autoritats acadèmiques i civils, senyores i senyors.

Abans de res voldria agrair a la Universitat de Lleida aquesta distinció que em fa, una distinció que m'honora. Que ja sabia que me l'havien fet, i que, per tant, m'honorava des del dia que m'ho van comunicar, però que avui m'omple d'especial satisfacció, per la manera com he estat rebut, com he estat tractat, durant aquest parell d'hores que fa que sóc aquí, parlant amb la gent de la Universitat, amb el rector, amb els degans, amb tots vostès.

Per l'acollida de tots vostès m'adono que ho fan d'una manera que agraeixo, interpretant, no tant —que també— el paper que jo personalment hagi pogut tenir en aquest tema de la Universitat de Lleida sinó, a més, el sentiment col·lectiu que hem de tenir tots, i que vostès tenen, respecte a què hem de fer per tirar el nostre país endavant. Tot ell, tot Catalunya i, evidentment, també aquestes terres de Lleida, que jo personalment aprecio.

Abans s'ha dit que quan jo vaig ser a la presó tenia un petit despatxet on feia de metge, i em van deixar posar dues fotografies. Una va ser una vista aèria de la ciutat de Lleida, com era aquesta ciutat fa seixanta anys. Sempre m'havia atret la ciutat de Lleida, m'havia interessat des de la primera vegada que vaig venir —que devia de ser l'any 1955 o el 1956—, i em sembla que em vaig adonar dels problemes que hi havia, problemes de tota mena.

Fins i tot hi havia una mica la sensació, a Lleida, que havien quedat, diguem-ne, una mica endarrerits en certs aspectes del que podia ser l'evolució cultural i econòmica a les terres més de llevant dins de Catalunya, i que hi havia unes ganes de superar-ho, això.

I recordo que quan vaig arribar, de seguida em van parlar també que no hi havia fred a Lleida, vull dir que no hi havia cambres de fred per emmagatzemar les pomes, les peres, etc.; i això els posava en desavantatge respecte als compradors de fruita. Em van parlar de moltes coses d'aquest tipus. Però, a més, em van dir: nosaltres, el que necessitem és donar a Lleida una empenta, un impuls important des d'un punt de vista d'orgull, i no d'un orgull fàcil, petit, sinó d'un orgull que aspiri a ser una cosa que valgui la pena. I ara volem tenir una sèrie d'iniciatives, em van dir uns amics que vaig conèixer a Lleida. M'agrada, en aquesta circumstància, fer-ne record i expressar-los el meu agraïment: eren en Simeó Miquel, en Francesc Porta, i els jesuïtes pare Gabernet i pare Aris. I ells em deien: "És clar que necessitem cambres de fred, però també necessitem que Lleida tingui un impuls cultural, social, cívic, i que tingui orgull, en el més bon sentit de la paraula". I dins d'aquesta línia entra el tema de la Universitat.

Per altra banda —i ja tornarem sobre això—, perquè entenguin el que vull dir em veig obligat a parlar una mica de mi mateix. Ja ho ha fet, i molt bé —massa bé—, el Dr. Carles Enric Florensa, però deixin-me que en parli jo també. Perquè a través d'això es veu una mica l'evolució del que és això de la universitat, i del sentit de la universitat per a mi, per al país i per a molta gent. Situem-nos, per exemple, a l'any 1958. El Dr. Florensa ha parlat d'un llibre meu que es diu *Construir Catalunya*. El vaig fer clandestinament el 1958 i el vaig publicar el 1978. En aquest llibre jo explicava, amb una imaginació de jove —que, per altra banda, no tenia gaires possibilitats de fer coses, però que tenia ganes de pensar, de barrinar i de somniar—, tot el que calia fer perquè un dia Catalunya fos un país en plenitud. I una de les coses que calia fer, una de moltes, eren les universitats. L'escola, evidentment, i els partits polítics, i els sindicats, i una bona estructura religiosa, eclesial, i després les institucions econòmiques; però una d'elles eren les universitats.

Les universitats en un doble sentit, el de transmetre coneixement i el de crear mentalitat. Un pensament profund sobre el que és un país, el que pot fer un país, els valors d'un país, la posició del país respecte al món (d'aquest país, Catalunya, a l'Estat espanyol, a Europa, etc.), sobre els seus objectius. I a això solament s'hi pot arribar si hi ha un gruix de pensament, un gruix de doctrina potent.

Tinguin present que jo tinc una doble influència intel·lectual: una influència intel·lectual catalana i una influència intel·lectual hispànica, però, a més, tinc una influència molt forta que és alemanya —vaig estudiar a l'Escola Alemanya i sempre he seguit de prop la cultura alemanya— i també francesa.

Es diu que Europa només anirà endavant si funciona bé l'eix francoalemany, i jo n'estic absolutament convençut. Quan l'any 1948, per primera vegada, vaig poder sortir d'Espanya —que costava molt sortir-ne—, no vaig anar a París, no vaig anar a Roma, no vaig anar a Londres. Vaig anar a París després, però primer vaig anar a Estrasburg, perquè per a mi Estrasburg simbolitzava —tenia 18 anys— l'Europa que havia de ser. En el fons, aquella Europa que ve de Carlemany. Tenim, com a europeus, unes arrels molt fondes.

Jo tinc aquesta doble influència. I en el camp universitari és més encara la influència alemanya, perquè ells van ser els creadors de la universitat moderna, amb Humboldt, amb Herder, amb totes aquelles grans figures del pensament. I no sols del pensament sinó de l'organització universitària i de com això havia de revertir en el conjunt del país. I sobre com la universitat havia de tenir dos objectius: un objectiu —ja ho he dit abans— transmissor de coneixement, però un altre de creació de mentalitat, de sentit d'identitat, d'arrelament al país a través del pensament i a través d'una acció intel·lectual.

Els francesos evidentment també, però estan més tocats per la idea napoleònica, molt més centralista i molt més intervencionista. Però, en tot cas, aquestes dues influències jo les he tingut. Per tant, no t'és res d'estrany que jo m'interessés per això, i en parlés l'any 1958 en aquest llibre que els he dit abans, *Construir Catalunya*.

L'any 1978 —i això val la pena de saber-ho perquè s'ha d'entendre com funcionen les coses en el regiment dels països, en la política— vaig ser una de les persones que van assistir a la reunió dels Pactes de la Moncloa. Es va parlar d'escoles i d'habitatge, d'atur i de pensions, i de crisi industrial, però es va parlar molt poc d'universitats i gens de recerca. I recordo que això ens va saber greu a dos vells coneguts, en Mayor Zaragoza —que aleshores era molt proper al president Suárez i hi tenia influència— i jo mateix. Dues persones que valoràvem molt la universitat com a punt de coneixement, però també

com a creació de mentalitat i com a agent de recerca. Tot plegat, bàsic per al progrés i el desenvolupament d'un país. I vull recordar que en Mayor Zaragoza, a part de moltes altres coses, ha estat un savi, un investigador important en el camp de la farmàcia. I el cas és que vam fer una referència a la recerca, a les universitats, però ens van dir "ara no toca". I era veritat que no tocava. A vostès els sorprendrà això, però l'any 1978 la urgència no era la universitat, sinó simplement que la inflació no se'ns mengés. En aquell moment començaven a tancar tantes i tantes fàbriques, i estàvem de ple en aquella crisi que va durar des de finals dels setanta fins al 1984 o 1985. Vam arribar a tenir, aquí a Catalunya, un atur del 22%, i ara tenint-lo alt el tenim del 18%. Espanya el té del 22%, nosaltres del 18%. Aleshores el vam tenir del 22%. Hi havia tanta inestabilitat en tot, que feia la sensació que a la cantonada hi hauria un cop militar. Que hi va ser. En aquell moment, l'important era evitar els problemes urgents, que era que la gent no passés gana, que en qüestions materials la gent tingués la sensació que alguna cosa canviava. L'urgent no era la universitat.

I el Govern es podia permetre el luxe que hi hagués una protesta d'universitaris, i això ara pot escandalitzar-los. Però la política d'un govern és una política de prendre opcions i de fer, de vegades, el mal menor. I el Govern es podia permetre el —diguem-ne— luxe d'aguantar una vaga de professors universitaris, de rectors i de degans, però no podia aguantar que un dia tota la gent treballadora de Getafe o la gent treballadora de Seat els inundés Madrid o Barcelona. Hi havia d'haver una opció. I en Mayor i jo vam dir "tenen raó".

Però la idea que calia treure la recerca del nivell molt modest en què es trobava la vam seguir tenint i després l'hem aplicada tant com hem pogut. I a partir del 1980, quan encara la recerca quedava absolutament fora del nostre abast, vam posar una partida petitíssima perquè l'Oró, que era un lleidatà il·lustre, un lleidatà que havia estat professor de l'origen de la vida a la Universitat de Houston i que va ser diputat de CiU a les primeres eleccions l'any 1980, em va dir: "Escolta, tu ja sé que no pots posar ni un milió de pessetes per a això, però tu has de fer alguna cosa que demostris que no te'n oblidés, ni de la recerca de les universitats. Agafa un bon director d'Universitats que l'únic que farà és planificar". I vam trobar un molt bon director, que ho va demostrar i ara

mateix ho està demostrant; va ser en Ramon Pascual, que és l'home, el físic que ens ha portat el sincrotró (ell, i d'altres l'hem ajudat, però el pare és en Pascual). "Tu agafes això, i indiques que anirem per aquí. Que quan puguem, anirem per aquí." I tenia raó, l'Oró. I així ho vam fer, i al cap d'un temps vam poder començar a parlar de les universitats.

Ens situem a finals dels vuitanta i començaments dels noranta: la Universitat de Lleida, la Universitat de Girona, la Universitat de Vic, la Universitat Rovira i Virgili. I després van seguir universitats molt particulars, per exemple, la Universitat Oberta de Catalunya, que va ser una gran novetat, una gran innovació. Perquè com que no teníem manera d'aconseguir que ens traspassessin la UNED, vam idear una manera de fer una UNED més moderna sobre la base de les noves tecnologies.

I d'aleshores ençà hem procurat que a totes les nostres universitats hi hagués quelcom que representés un element d'alta qualitat. Els posaré un exemple d'això referit precisament a la UdL. És sabut que a Catalunya, per a molts temes agronòmics, la UdL és la universitat de referència. Però, a més, hi ha un centre que és un referent mundial, que és el centre que hi ha a Solsona dedicat a les plantes aromàtiques. És un centre d'excel·lència en això. La UdL, com totes les universitats, no pot ser un centre d'excel·lència en tot. Però en això ho és. Amb ajut de la Generalitat, però amb tot el personal de la UdL.

Però sense deixar la UdL podem parlar del seu centre tecnològic de caràcter més general, i de qualitat acreditada. Ho demostra, per exemple, que l'empresa Indra —com és sabut, de projecció mundial en el camp de l'alta tecnologia— hi hagi posat el seu centre de recerca. I em deien els responsables d'Indra que tenien altres ofertes i altres possibilitats, a Espanya i fora d'Espanya, però que la UdL els va oferir una garantia d'excel·lència. I han posat el seu centre de qualitat aquí, a Lleida, a la UdL. Això és un gran triomf.

No té res a veure la Lleida d'ara amb la de 1955. És veritat que tot Catalunya no té res a veure amb la de 1955. Perquè ara estem malament, però no podem oblidar que hem

fet grans progressos. Ara tenim perill de perdre posicions, i alguna en perdem, potser, però estem més amunt que no estàvem.

Bé, això és el que omple de satisfacció.

El 1992 això de les universitats podia tornar a ser una prioritat. I recordo que sent president de la Generalitat tenia discussions, les discussions que ha de tenir un president amb els seus consellers.

Perquè tots els consellers volen fer coses, que totes són importants, i arriba un moment que no hi ha diners per a tot. I una de les feines del president es dir "això, i no allò".

I a partir dels anys noranta, no abans, jo m'inclinava cada vegada més per la universitat i la recerca. Ja havia passat aquella època purament simbòlica d'en Joan Oró. I ens inclinàvem per universitat i recerca. Les coses van canviar.

Això va arribar al seu punt àlgid l'any 1999, quan vam tenir la sort de poder captar per ser director d'Universitats i Recerca un home molt extraordinari, que és l'Andreu Mas-Colell.

I aquí hi va haver un tomb. De fet, ja l'anàvem fent amb en Laporte, l'Albaigés, en Pascual i una pila de gent. Però amb en Mas-Colell li vam poder donar el tomb. Ja no és anar fent de mica en mica, anar pujant d'esglaó en esglaó, sinó que ell li dona un impuls nou, i a més ho canvia molt. Amb moltes iniciatives i organismes que no detallaré. Em referiré només a la creació de l'ICREA, que és una manera de veure com es defensa talent i com es capta talent. Perquè durant molt de temps, quan teníem gent bona se'ns n'anava, i no tornava. I si anàvem a buscar gent a fora no la trobàvem.

Abans d'ahir, casualment, amb la meva dona passejàvem per la Fira de Santa Llúcia. S'atura un amb bicicleta i em diu:

- Soy Beato.
- No, no, vostè és el professor Beato. —I jo li vaig dir a la meva dona:— Mira, aquest senyor és un savi. I ho és. Un gran savi.

Ell va crear l'Institut de Genòmica. Treballava a Marburg, allà enmig dels savis alemanys. Però ell, que dirigia un institut de genòmica a Marburg, es va deixar convèncer pel Govern de la Generalitat, i per gent com en Mas-Colell, i va crear l'Institut de Genòmica a Barcelona i va fer venir professors alemanys de Marburg, que han vingut cap aquí i estan la mar de bé.

Aquest és el canvi, que ara ens costa mantenir per la crisi que patim. Però aquest és el canvi que hi ha hagut. I que es nota a Lleida. I, a més, a Lleida es noten moltes més coses, que no hi entraré, perquè m'allargaria massa.

La presència d'una universitat en una ciutat —i això es veu a Girona, a Vic i es veu a Lleida— transforma la ciutat. La ciutat de Lleida l'han transformat moltes altres coses també, però la Universitat la transforma molt. La transforma, fins i tot econòmicament. És una gran activitat econòmica, però també la transforma perquè aixeca el sostre i a més li posa reptes.

Un dels reptes que posa la Universitat a la ciutat de Lleida —i és un repte al qual encara no s'ha acabat de respondre prou bé, però al qual s'ha d'acabar de respondre— és que ha de fer un esforç per crear activitat econòmica que absorbeixi aquests estudiants.

Perquè si resulta que Lleida té una universitat molt bona i no té una activitat econòmica important al seu entorn, la Universitat farà que hi hagi molta gent que se'n vagi. Per tant, és un repte i és un sostre de la societat. Un sostre que ha de ser alt.

És un dia, avui, per recordar totes aquestes coses i per congratular-nos-en. I per agrair-ho a tots vosaltres, que sou els qui realment heu fet això. Gent de Lleida i gent d'arreu.

Un dia em ve un professor, que es diu Enric Argullol, i em diu:

- Senyor president, a Catalunya necessitem una universitat pública d'elit. Que tingui com a objectiu la qualitat, l'excel·lència, el posar-se per sobre.

- Això em sorprèn –li vaig dir, perquè jo coneixia els seus fonaments ideològics—. Vostè sap perfectament que això tindrà molta oposició política, tindrà una oposició dels partits d'esquerra. I de sectors intel·lectuals...
- Sí, sí, però ho necessitem; per tant, ja els convencerem.
- Jo sol no els sabré convèncer. Vostè s'hi veu amb cor, de convèncer-los i de fer aquesta universitat?
- Si tinc el suport polític de vostè i el suport del Govern de la Generalitat, i una quantitat de diners respectable, sí!
- Doncs escolti, Argullol. Faci-ho. Els recursos ja els buscarem. –I ho va fer. És la UPF.

Perquè no podem renunciar, hem de treballar en el terreny de l'equitat, hem de treballar perquè el màxim de gent tingui formació universitària, que tingui el màxim de nivell possible, però no podem renunciar a l'excel·lència. I a això no hi pot renunciar ningú. La Universitat de Lleida tampoc.

La UdL, algunes coses que faci la Universitat Harvard no les podrà fer. Però hi ha coses en què es pot destacar, es pot estar per sobre de la mitjana. Els d'Indra m'ho deien: "Per què som aquí? Perquè aquí trobem qualitat". Això també els demano que ho tinguin molt present.

A Alemanya, el canceller socialdemòcrata va fer el mateix raonament que l'Argullol: "Necessitem deu universitats d'elit". El seu partit se li va tirar a sobre, els sindicats se li van tirar a sobre. En necessitem deu, perquè si no, no mantindrem el ritme de competitivitat ni a Europa ni al món. Mentrestant mirem també de fer el màxim possible d'escoles i d'hospitals. Però fem universitats d'elit. Si no en fem arribarà un dia que no podrem fer hospitals. I ho va fer.

Tota la universitat catalana, començant per la de Lleida, ha de tenir l'ambició no de ser com la Universitat Harvard, però sí de ser una bona universitat i, en determinades coses concretes, excel·lir. I vostès ho poden fer, i a més ho han fet. I ho torno a dir, quan

l'empresa Indra, empresa d'abast mundial que podria anar a qualsevol país del món, va dir "Me'n vaig a Catalunya. Millor, me'n vaig a Lleida", és que ho han fet.

Això, a vostès, i a mi, com a enamorat del meu país, ens ha d'omplir de molta i molta satisfacció.

Estic tan content de ser doctor *Honoris Causa* de la UdL, que podria allargar-me molt. M'he de frenar, i en tot cas si és que he d'explicar altres coses, les explicaré un altre dia. Si em tornen a convidar, és clar.

Un parell de coses finals. Això de fer les coses bé, de tenir bons advocats, bons metges, bons enginyers, bons mestres, i de fer un esforç en el camp de la tecnologia... Jo he parlat amb estudiants que treballen en el centre tecnològic de vostès, i noto com estan imbuïts de l'esperit de l'exigència tecnològica. I potser arribarà un moment en què n'hi haurà un que dirà: "Mira, estic tan imbuït de l'exigència tecnològica, que me n'he d'anar a treballar a Silicon Valley".

I serà en cert sentit una cosa que em preocuparà. Però al mateix temps significarà que si ha arribat un punt en què ha d'anar a la millor universitat nord-americana, això voldrà dir que aquí ha pujat molt i que ha de fer un nou pas. I això es un èxit. Però tant de bo torni. I ara estan en condicions de tornar. El professor Beato va tornar de Marburg.

Fa uns anys el govern francès va encarregar un estudi sobre què havia de fer França per ser molt competitiva. Perquè França estava perdent pistonada. Té un bon nivell, però no tant com els alemanys o, de vegades, els britànics i els nord-americans, i que comencen a tenir els xinesos. "Aquest nivell se'ns escapa", deia el qui va fer l'informe. "Anem bé, però amb una tecnologia mitjana. De cara a la competència mundial la tecnologia mitjana no aguantarà. Hem de tenir llocs de treball amb una molt alta tecnologia."

En això cal treballar. Amb això acabo. Ara passarem un moment difícil. El diari francès *Le Monde* d'avui diu a la primera pàgina que el Govern francès, que en aquest moment

prepara els pressupostos de l'any que ve, supprimeix de cop catorze mil llocs de mestre. Mala notícia.

A Catalunya es va fer una cosa que està bé. No es van suprimir llocs, però havent-hi més alumnes va mantenir el mateix nombre de mestres que l'any abans.

La gent ha d'entendre que estem en una situació d'extrema dificultat. Tot Europa, part dels Estats Units i evidentment nosaltres. Això ja feia temps que es veia venir.

Recordo que l'any 1998 vaig fer un discurs a la UdG, i no és que vulgui presumir de profeta, però deia que venia una cosa, que no era tan dolenta com la que tenim, però que aniríem malament. Ja es veia venir feia temps. Els vaig dir: "S'està acabant el temps de l'expansió quantitativa, estem entrant en una etapa en la qual haurem de treballar amb el que tenim, però, aprofitant-ho millor i a fons, podem anar endavant. I poc o molt anirem incrementant i invertint en coses noves, però sobretot haurem d'invertir per millorar el funcionament del que tenim".

De tota manera ara ja hem d'actuar d'una manera diferent de com es va fer en els Pactes de la Moncloa.

El que sí hem de fer ara ja no és allò dels Pactes de la Moncloa, en què vam dir "ara no és l'hora de privilegiar la inversió en recerca". El que passa és que és difícil. Jo he dit públicament que en el Govern de la Generalitat, el president Mas ho està fent molt bé. Concretament, el president té una cosa fonamental: té caràcter i diu la veritat, i no s'espanta. En aquests moments no podem tenir polítics que menteixin, que dissimulin, que no diguin la veritat i s'espantin. Pot ser que jo alguna cosa no la faria ben bé igual, però no el criticaré si no ho fa perquè ell sap com estan els números —que estan molt malament. Ell ho sap millor que no pas jo.

Quan es fan ajustaments, reduccions, tothom diu: "Sí, d'acord se n'han de fer, però que es facin amb equitat!". L'equitat vol dir, per a cadascú, que es facin sense tocar el seu. L'equitat vol dir això: "Toqueu-ho tot, menys el que m'afecta".

Però jo, sense ser un científic, tinc una flaca per la ciència i per la recerca. Perquè una mica, modestament també n'havia fet, no quan feia de metge, però sí quan feia de farmacòleg. I jo ara diria que una de les coses que no es poden tocar és la recerca; no dic ni les universitats, dic la recerca. Per què?

Per això que he dit abans: la tecnologia mitjana traslladada a l'empresa i a l'economia i a la competitivitat mundial no aguantarà. Hem de tenir nivell bo, de debò, un nivell alt.

I això requereix una cosa que hem aconseguit a Catalunya. Al conjunt de l'Estat també hi ha hagut una reacció important. Però en els últims deu anys a Catalunya hem millorat la nostra recerca d'una manera especialment important.

En un moment en què la investigació europea s'ha estancat, nosaltres no, nosaltres hem pujat. I hem de seguir pujant i estem en condicions de seguir pujant. I tenim gent per pujar, tenim molt bona gent. No tenim gaires diners, però tenim molt bona gent. Aquest és el gran canvi que hi ha. Una part la tenim a fora, però els podem recuperar, amb ICREA i altres institucions. I sobretot les universitats estan produint bona gent.

Sortirà gent dient: "Sembla mentida, en Pujol escombra cap a casa, escombra cap a la recerca. I què passarà amb el PIRMI, que és per ajudar els qui no tenen res, i què passarà amb la Llei de dependència, que és per ajudar aquell home de 75, 80, 85 anys que està esperant el paper i que arriba tard, triga un any, un any i mig, i quan arriba s'ha mort?"

Ja ho entenc. Entenc que el nostre futur depèn de la noblesa del nostre país, per tant, de l'atenció als pobres. Però a més depèn de la nostra recerca.

La recerca té un problema que ara explicaré, i que també tenen els pobres que es moren sense haver rebut l'ajut. Aquests no es poden recuperar. Però hi ha coses en l'economia nostra que sí que es poden aturar.

Per exemple, que el Govern de la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona decideixen que s'atura la línia 9. Fan bé. La línia 9 que havia d'unir, des de Santa Coloma i Badalona fins al Prat, fins a l'aeroport del Prat, passant per tot Barcelona, i cobrint zones que no estan

tan ben cobertes de metro (com poden ser les parts altes de la ciutat: Horta, Gràcia, Sant Gervasi, Sarrià, les Corts, Sants, i després torna a baixar cap al Llobregat). Bé, tal com està ara se'n podran aprofitar alguns trossos, podran anar amb metro des del Fondo de Santa Coloma fins a la Sagrera, però el conjunt, no. I ara què ha fet el Govern? Ha fet una santa decisió: ha suspès les obres.

Per què? Perquè tampoc és urgent. El que és urgent és que no se'ns morin els avis de vuitanta anys sense haver rebut el que necessitaven. I el metro o la carretera, que són importants, si no es fan ara sinó d'aquí sis anys no passa res.

La recerca, i vostès ho poden notar aquí mateix al Centre Tecnològic, és una cosa fràgil. D'una carretera dius: "Haviem de fer seixanta quilòmetres de carretera, i n'hem fet quaranta; pels altres vint de moment s'haurà de circular com abans. Ho arreglem una mica, però aquí ens aturem. Els quaranta quilòmetres que hem fet serveixen, estan molt bé, també farem tasques de manteniment, però els altres vint quilòmetres que falten els farem d'aquí cinc anys". La recerca no és així. La recerca no és una realitat material, no és asfalt, no és quitrà. La recerca és un esforç mental per descobrir la veritat. I quan això es talla, perquè resulta que a aquell que estava fent aquell esforç no se'l paga i se l'envia fora, quan torna —o potser no torna— li és molt difícil reprendre en el punt exacte on això havia quedat interromput.

I el gran repte que tenim és ser un país modern. Tenim el repte de ser un país català. Tenim el repte de ser un país just, integrador, democràtic, lliure. D'acord. Però a més tenim el repte de ser un país modern, en tot. I aquí les universitats hi tenen molt i molt a veure.

Senyor rector, estic molt content de ser aquí avui amb vostès, molt content de la rebuda tan cordial que m'han fet, tan cordial que per això he parlat tanta estona. Vostès són els culpables que hagi parlat tanta estona. M'han animat, m'han animat i jo m'he llençat un mica. El que vull dir és que estic molt content.

Parlant amb vostès els veig il·lusionats. I ara en aquest moment necessitem més que mai gent il·lusionada, gent que hi posi el coll i que tingui confiança. Tenim problemes,

però en el tema que avui tractem, ara estem molt millor que no hem estat mai. I quan dic molt millor, vull dir molt millor. Per tant, podem seguir fent feina.

He estat tan content de veure'ls a vostès tan il·lusionats, amb tantes ganes i estimant tant la Universitat de Lleida, que per això jo m'he esplaiat una mica. Una mica molt.

Moltes gràcies!

DISCURS DE CLOENDA

DR. ROBERTO FERNÁNDEZ DÍAZ

Quan a finals dels anys seixanta van començar els estudis universitaris a Lleida, pocs haurien cregut que avui tindriem una Universitat de Lleida consolidada, reconeguda i dinàmica, capaç d'organitzar en aquest esplèndid i elegant Auditori Enric Granados el magne acte acadèmic d'un doctorat honoris causa atorgat, amb plena justícia i mereixement, a la figura històrica de Jordi Pujol i Soley, president de la Generalitat de Catalunya entre 1980 i 2003.

1

Per descomptat que no ho haurien cregut la desena de professors i la cinquantena d'alumnes que l'any 1968 van entrar a la tercera planta de l'Institut d'Estudis Ilerdencs per donar i rebre les primeres classes de Dret gràcies a un pressupost anual de 200.000 pessetes. Ni tampoc els de la Facultat de Lletres, que tres anys més tard van començar amb cinc docents, o els qui freqüentaven des de 1960 l'Escola Normal de Magisteri, que el 1971 aconseguiria la condició plena d'universitària gràcies a la Llei Villar Palasí. No ho haurien sospitat els qui aquell mateix 1971 van començar modestament impartint docència a l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Agrícola i a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Agrònoms, centres embrionaris de l'actual ETSEA, ni, finalment, aquell grup de joves professors i metges que, des del despatx de l'Institut de Ciències de l'Educació acabat d'estrenar, trucaven per telèfon als alumnes preinscrits a Barcelona perquè es matricuessin a la Facultat de Medicina de Lleida, que aleshores era als maristes del Clavé.

Ja han passat quaranta anys. I, afortunadament, avui dia encara queden entre nosaltres uns quants dels pioners que van iniciar aquella bonica aventura. Com passa moltes vegades en l'esdevindre històric, els companys que van posar fil a l'agulla van ser conscients de la transcendència dels primers passos per Lleida, però en aquelles

circumstàncies encara no endevinaven un futur pel qual calia lluitar. Més aviat crec que es van incorporar al món de la docència universitària perquè l'oportunitat d'entrar en la Gran Acadèmia es va posar davant dels seus projectes vitals. I penso que això va durar un temps, just el que va transcórrer perquè es percebés amb claredat que la demanda dels estudis universitaris era una realitat creixent i incontestable. Una realitat derivada de la necessitat social mateixa i també d'una necessitat històrica del territori lleidatà per sortir de la certa atonia en la qual vivia en aquells moments.

Els temps de l'expansió demogràfica i econòmica dels anys setanta i vuitanta van propiciar que les aules de l'Institut d'Estudis Ilerdencs quedessin petites i calgués traslladar-se a un remodelat Roser; que la gent de l'agronomia hagués d'ocupar expansivament l'antic edifici de Capacitació Agrària, o que el tronat Clavé deixés pas a l'actual i modern complex de Medicina, Infermeria i l'Institut de Recerca Biomèdica.

Com tantes altres vegades en la història, els temps de bonança econòmica van portar a demanar més educació i més formació, i el que havia estat fins aleshores un modest projecte espontani va començar a convertir-se en una gran empresa col·lectiva que acabaria creant una gran universitat amb un miler de docents, mig miler d'empleats dedicats a tasques d'administració, onze mil estudiants matriculats, set facultats i escoles, 27 departaments i quatre grans campus situats en el teixit urbà de Lleida que acullen 32 graus, 33 màsters i 9 programes de doctorat.

2

Quins han estat els principals protagonistes que avui siguem aquí, en aquest rellevant acte d'investidura del doctorat *Honoris Causa* del president de la Generalitat que ara fa vint anys va propiciar que el Parlament de Catalunya votés la definitiva creació de la nostra universitat?

En una creació institucional de tanta importància com és la d'una universitat, no hi ha dubte que són diversos els esforços que s'han de posar en comunitat i sinergia perquè la iniciativa arribi a bon port. Les circumstàncies generals són molt importants. El context

històric ofereix l'humus sobre el qual els éssers humans construeixen la seua història, però són aquests els veritables faedors del present i del futur. Vull retre homenatge públic als pioners d'aquells temps, molts dels quals afortunadament encara estan entre nosaltres, també en aquesta mateixa sala.

Els primers i principals protagonistes que avui tinguem una gran universitat han estat, sens dubte, els mateixos universitaris. Són ells els qui amb el seu esforç tenaç, el seu coratge i la creença en les bondats socials de l'aportació universitària a la societat, han estat els capdavanters perquè tinguem estudis superiors a les terres de Lleida, del Pirineu i de la Vall d'Aran. Tots mereixen per igual el reconeixement i l'agraïment d'aquest rector, però em permetran que avui destaqui de forma molt especial tots els qui en els temps de la nostra prehistòria universitària van saber mantindre la il·lusió i sostindre l'esforç perquè cada dia s'impartís docència en les aules i perquè, a poc a poc, amb perseverança i dedicació, es comencés a obrir pas la recerca i la variada gestió universitària. Van ser ells els qui van obrir els primers camins d'una *terra incognita* que estava per descobrir. Ells van ser els veritables pioners.

Els he conegut en persona i actuant. Eren universitaris que no tenien hora de començar ni d'acabar; que no miraven mai el rellotge; que feien tutories quan no se'n deia tutories, senzillament perquè calia cuidar els alumnes com una relíquia. Universitaris que pintaven parets, que portaven cadires, que reparaven estufes, que compraven guix, que agafaven el cotxe per anar als camps a experimentar, que cuidaven l'únic cadàver que hi havia per poder fer pràctiques mèdiques amb els alumnes. Universitaris que anaven a les institucions a cercar diners perquè poguessin subsistir els seus centres, per impartir una conferència, per fer una setmana cultural, per obrir un modest laboratori, per poder fer una excursió amb els alumnes i per a una infinitat de coses més.

Quan vaig arribar l'any 1980 ells ja hi eren. I he de confessar que van ser ells els qui em van ensenyar a comportar-me de la mateixa manera. I també he de confessar que des d'aleshores sento per ells una gran admiració, un profund agraïment i una gran emoció quan els evoco i també quan rememoro aquells anys de *pionerisme* compartit per gent entusiasta i generosa. Podríem citar uns quants noms, uns resultarien més familiars que

no pas altres. No vull anomenar ningú per no deixar-me'n cap, però vull que sàpiguen que tenen tot el respecte i l'estimació de la Universitat de Lleida i de tota la societat lleidatana. Han de saber que els agraïm l'esforç i la dedicació en temps tan difícils, i que figuren en les pàgines d'or de la història de la nostra universitat.

Per a tots ells els demano un gran aplaudiment.

3

Els anys vuitanta van ser per a la nostra comunitat universitària temps de gran creativitat, de construcció de l'arquitectura docent, de recerca i de gestió institucional que després conformaria la nostra definitiva universitat. D'una banda, es va crear l'Estudi General de Lleida, que agrupava totes les facultats dependents de la Universitat de Barcelona, i que, sens dubte, fou un preludi dels camins d'unitat que s'havien de recórrer per arribar fins avui. De l'altra, l'Escola de Magisteri va continuar creixent en qualitat i l'Escola d'Agrònoms va esdevenir un centre de referència per a tot Espanya.

Durant tot aquest temps el protagonisme de les institucions lleidatanes fou senzillament fonamental. Sense el seu constant suport res no hauria estat possible. Suport institucional permanent, suport econòmic sostingut i suport polític quan va ser necessari. Si algú va veure, i continua veient, amb claredat el paper estratègic de la universitat, va ser la Diputació i la Paeria. Sense elles no tindriem universitat. Per això, en aquest cas em sembla just i pertinent recordar els presidents de la Diputació Jaume Culleré, Ramon Vilalta, Ramon Companys, Josep Grau, Josep Pont, Isidre Gavín i Jaume Gilabert. I, amb igual reconeixement i agraïment, els alcaldes Antoni Siurana i Manuel Oronich. Crec que és just dir que en aquells anys d'ajuntaments democràtics tot just estrenats, la figura d'Antoni Siurana fou especialment rellevant, i que la seua visió de futur i el seu coratge polític defensant la instauració d'una universitat digna i polivalent fou molt important per aconseguir finalment la meta desitjada.

I, al costat de l'esforç de les corporacions lleidatanes, no podem oblidar tampoc que les universitats mares dels centres lleidatans ens van tractar sempre com un més dels

seus fills. Així fou en el cas de la Universitat Politècnica amb l'Escola d'Agrònoms, de la Universitat Autònoma amb la de Magisteri i de la Universitat de Barcelona amb l'Estudi General. Em permetran que faci una menció especial per als excel·lents rectorats de Josep Laporte, Gabriel Ferrater i Antoni Maria Badia i Margarit, els equips dels quals van ser tan decisius per a la consolidació dels estudis universitaris a Lleida.

Per al gran esforç i suport de les nostres institucions i de les nostres universitats mares els demano igualment un calorós aplaudiment.

4

L'esforç de la pionera comunitat universitària lleidatana, l'ajut de les universitats de Barcelona i l'interès de les nostres corporacions locals eren una condició necessària, però no suficient, per aconseguir tindre una institució universitària amb un número d'identificació fiscal propi. Feia falta que la política de la plaça de Sant Jaume i del Parc de la Ciutadella es possessin en sintonia amb el que a finals dels anys vuitanta era un clam en la societat lleidatana, un clam expressat —cal recordar-ho avui aquí— en una multitudinària manifestació de milers de lleidatans que van sortir al carrer el 1991 en favor de la definitiva creació de la Universitat de Lleida.

Els universitaris lleidatans hem d'estar agraïts que el nostre nou doctor *Honoris Causa* veiés que Catalunya era alguna cosa més que Barcelona, que per ser un país normal i amb futur era necessari créixer de forma equilibrada i harmònica territorialment, que calia deixar enrere l'etern barcelonocentrisme imperant en la història de Catalunya. Fou aleshores quan la concepció política globalitzadora de país de Jordi Pujol i Soley va resultar de gran importància —fins i tot m'atreuria a dir que decisiva— perquè es creés la nostra universitat, alhora que també naixien la Universitat de Girona i la Universitat Rovira i Virgili, que han tingut una trajectòria molt semblant a la nostra, la Universitat Pompeu Fabra i més endavant la Universitat de Vic. Universitats joves que s'han unit a les universitats més madures per conformar un sistema universitari català que, sens dubte, és el més eficaç i eficient de tot Espanya, i que té un gran nivell respecte de les universitats europees. Amb menys recursos que la majoria d'aquestes últimes hem

sabut posar les universitats de Catalunya en el mapa universitari del continent amb molta dignitat.

Crec que les quatre universitats més noves som fruit d'una mateixa política, d'una mateixa visió de país, d'un mateix sentiment nacional: Catalunya té futur si tot el territori té futur i no solament l'entrançable capital. El nostre admirat doctor *Honoris Causa* ens diu en les seues memòries que, si bé era cert que no tothom hi estava d'acord a Lleida mateix, ell es va convèncer que era necessari fer un acte de justícia històrica i de projecte de futur amb la creació d'una nova universitat

Una nova universitat que, al mateix temps que permetés estudiar als joves sense els recursos econòmics necessaris per traslladar-se a altres ciutats, també es pogués convertir en un factor decisiu de creixement econòmic i desenvolupament social i cultural de la Catalunya ponentina, ja que ajudaria a fixar en el territori persones ben preparades en la seua pròpia universitat. En aquells moments, "fer país" va significar per al president Pujol "fer universitats". Per això, la Universitat de Lleida està convençuda des de sempre que és una universitat nacional dins d'un projecte col·lectiu de país.

I avui, nosaltres, tant l'acadèmia universitària com tota la societat lleidatana, li hem volgut reconèixer aquella encertadíssima decisió política que tant ha suposat per al desenvolupament de Catalunya com a nacionalitat. En realitat, aquella intuïció política, aquella aposta valenta del president Pujol era una mostra més d'un estadista que sabia i sap combinar amb mestria el risc polític i la prudència social. Un personatge clau en la història de la Catalunya contemporània que, sens dubte, fou també igualment clau per a la història recent de la nostra universitat.

Així fou com el 12 de desembre de 1991, ara fa vint anys, cap a les onze de la nit, el Parlament de Catalunya aprovava per unanimitat, a proposta del Govern de la Generalitat presidit pel nostre doctor *Honoris Causa*, la definitiva recreació de la nostra universitat. Dic *recreació*, ja que el que havia suprimit l'absolutisme borbònic per crear la molt honorable Universitat de Cervera, ho restaurava ara la Catalunya democràtica per assentiment de tots els partits polítics. Fou, sens dubte, un gran dia per a les terres de

Lleida i del Pirineu i de la Vall d'Aran, per a la universitat catalana i per a la Universitat de Lleida. Però sobretot fou un gran dia per a Catalunya.

5

Des d'aleshores, els universitaris lleidatans ens hem sentit sempre acompanyats per les nostres corporacions i per la Generalitat de Catalunya. Des d'aleshores hem continuat tenint un permanent suport institucional que avui continua amb plena decisió de la mà de l'alcalde Àngel Ros, del president de la Diputació Joan Reñé, del conseller Andreu Mas-Colell i del president Artur Mas. Un suport que aspirem a merèixer i que desitgem que cada dia vagi en augment en benefici de la societat i de l'estat del benestar.

Però reconèixer i agrair aquesta ajuda institucional no significa oblidar que des d'aleshores els universitaris lleidatans han estat sempre a l'altura de les circumstàncies. De la mà de l'enyorat Víctor Siurana, com a president de la Comissió Gestora, dels rectors magnífics Jaume Porta i Joan Viñas —i de totes les persones que van treballar sota les seues direccions en càrrecs de gestió— i sobretot gràcies a una comunitat universitària compromesa, esforçada i entusiasta, hem pogut crear la gran universitat moderna que tenim avui, sempre amatent a posar-se al servei del coneixement universal, de les terres de Lleida i del país català. No hem fet res d'extraordinari, només retornar a la societat lleidatana la confiança i el crèdit que ens han estat donats amb el nostre obligat esforç quotidià. No hem fet més que complir amb la nostra obligació cívica, moral i professional.

En aquest magne acte acadèmic em permetran que proclamï amb èmfasi que ja sabem què som, què representem i la responsabilitat que tenim, i que també sabem on volen anar. Sobre el que ja som, ens sentim orgullosos del que hem aconseguit. Sabem que som una excel·lent universitat capaç de pertànyer a un campus d'excel·lència internacional com l'Iberus, que és, sens dubte, part del nostre millor futur.

Sabem que som una universitat situada en els primers rànquings de la qualitat docent gràcies a l'esforçada dedicació del nostre professorat.

Sabem que som una referència de recerca en molts camps de les ciències, com demostren els nostres grups i centres de recerca, que estan a l'avantguarda del coneixement.

Sabem que som una universitat que ofereix uns excel·lents serveis, gràcies a un personal d'administració i serveis que ha demostrat històricament que sense ell no seria possible la nostra institució.

Sabem que tenim una cada vegada més gran incardinació empresarial, com ho demostra el nostre indestructible matrimoni amb la Paeria en la gran empresa lleidatana del segle XXI que és i serà el Parc Científic.

I sabem, per últim, que estem progressivament incardinats en el territori, com ho demostra la nostra solidària i decidida participació en GlobaLleida, una magnífica mostra de nova institució edificada amb la suma de tots els esforços de les nostres principals corporacions públiques, la iniciativa de creació de la qual va partir precisament de la Universitat de Lleida, a través del president del Consell Social, Ramon Roca.

Però junt amb l'orgull pel que hem fet, hem de mostrar-nos també insatsfets i exigents perquè encara hem de fer moltes més tasques perquè siguem una universitat modesta en grandària però gran i frondosa en resultats. I això ho aconseguirem fent que la Universitat de Lleida sigui la casa de tothom en benefici de tothom, i a la qual tothom ha de prestar suport sense descans. La casa de l'alumnat, la casa del professorat, la casa dels intel·lectuals, la casa dels treballadors, la casa dels empresaris, la casa dels professionals, la casa de les associacions cíviques i culturals, la casa de les corporacions locals i, per descomptat, la casa de la ciència i del pensament crític i la casa dels qui volen forjar-se un pervindre mitjançant la cultura de l'esforç i la innovació. En definitiva, la casa que està disposada a ser el pal de paller d'una societat pròspera i solidària i d'un estat del benestar que garanteixi la cohesió social.

Esperem que el nostre nou doctor *Honoris Causa* no es senti defraudat per la decisió que va adoptar de donar vida jurídica definitiva a la nostra universitat. En qualsevol cas, volem que sàpiga que aquest rector i tota la comunitat el rep amb orgull com un

més dels nostres. I sobretot esperem estar a l'altura del que ens demana la societat lleidatana, del que ens demana el país català i del que ens demana la pertinença a aquesta gran família escampada per tot el món que és la comunitat universitària, una comunitat sempre disposada a assumir la seua responsabilitat última: crear i ensenyar coneixement al servei del progrés social de la humanitat.

Moltes gràcies.

Universitat de Lleida